

ТЕТРАДКА

ФИЛОСОФИЯ ЗА 9. КЛАС

Сергей Гергжиков
Яна Рашева-Мерджанова

Издателство Екстрем

Дневник на пътуването във Философията

Скъпи ученици,

Това е вашият дневник, в който ще записвате вашите мнения и позиции, вашите отговори и решения, вашите коментари и анализи по местата, които ще посетим.

Дневникът допълва пътеводителя. **Учебната тетрадка** е помагало към учебника **Философия за 9. клас**. В допълнение към **уроците за дейности**, представени в учебника, тук са дадени и разработени форми на самостоятелна работа, игрови задачи и диалози по двойки, в екипи и отбори, текстове за анализ, теми и техники за дискусия, дилеми и казуси за решаване, теми за есета, задачи-игри, ролеви игри, презентации, проекти. Тук са тестовете за контрол и проверка на усвоените знания и умения.

В учебната тетрадка се описват и упражняват: „горещи столове“, кръгла маса, дебат, анализ на **текст**, решаване на **дилема** и **казус**, **писане на текст**, **етюд**, попълване на **въпросник**, **презентация** и представяне на **собствена творба**, учебен **проект**, художествена **колекция**. Ще **записвате тези и аргументи**, ще участвате в **ролеви игри**, ще **разигравате етюди**, ще попълвате **отговори**, ще създавате **каталог**. Ще решавате **задачи-игри** сами или по двойки. Група **въпросници** ще скицират вашите вкусове и интереси.

В учебната тетрадка и работни листове ще **решавате тестове** и **задачи**, ще **записвате ходове в задачи-игри**, ще **попълвате каталози**, ще **рисувате**. Тук ще записвате вашите **решения** и ще ги предавате за оценка.

Не тръгвайте на път без пътеводител и дневник! Разчитайте на вашия водач – Учителя!

А сега, приятно пътуване!

Авторите

1 КАКВО ЦЕНИМ И ЗАЩО?

Текст, задача-игра, самостоятелно проучване
(към урок 2 от учебника)

1. Анализ на текст: „Ситата на Сократ“

2. Ценностите в поговорки на различни народи (задача-игра)

3. Ценности и институции

4. Моите и семейните реликви

Въвеждане

Благата и ценностите са базата, върху която се гради цялата философия на морала. Прегледай ни богат час. Днес ще тълкуваме една притча за Сократ, народни поговорки, ще търсим ценности в институции, наши и семейни реликви.

1. Анализ на текст: „Ситата на Сократ“

Притча:

Веднъж един човек отишъл при Сократ:

– Знаеш ли какво научих току-що за един твой приятел?

– Чакай малко – спрял го Сократ. – Преди да ми разкажеш, искам да направя проверката с трите сита.

– Трите сита ли? – зачудил се човекът.

– Ами да – казал Сократ. – Преди да разказваш разни неща зад гърба на другите, хубаво е да помислиш какво се готвиш да кажеш. Това наричам „проверка с трите сита“. Първо е ситото на истината. Проверил ли си дали това, което искаш да ми кажеш, е вярно?

– Не, просто чух другите да говорят...

– Значи не знаеш дали е вярно. Да пробваме с второто сито, то е ситото на добротата. Това, което ще ми разкажеш за приятеля ми, нещо хубаво ли е?

– Ами не, напротив!

– Значи – продължил Сократ, – искаш да ми разкажеш лоши неща за мой приятел, без дори да знаеш дали са верни. Но може би ще успееш да минеш успешно проверката, защото остава последното сито – на ползата. Ще ми бъде ли от полза да ми разкажеш това, което си научил за приятеля ми?

– Хм... Всъщност – неособено.

– Тогава – заключил Сократ, – ако това, което имаш да ми казваш, не е нито вярно, нито хубаво, нито полезно, защо въобще ще ми го казваш?

(Източник: <http://www.zdravjivot.org/>)

Въпроси

Кои са ценностите, представени в „ситата“ на Сократ?

Важат ли тези ценности и днес?

4 ФИЛОСОФИЯ, ЦЕННОСТИ, НОРМИ

Контрол
и оценка

Тест

Тестът се състои от три групи въпроси.

Въпроси и задачи

1. **Какво зная? Въпроси за разпознаване.** В отговорите на тези въпроси трябва да разпознаете понятия, автори и концепции. Изберете един от предложените отговори.
2. **Какво разбирам? Въпроси и задачи за разбиране.** Тук ще покажете вашето разбиране на формите на общуване. Дайте вашето решение на проблемите, описани във въпросите и задачите.
3. **Каква е моята позиция? Задача за собствено решение.** Тук ще проверите вашето умение за анализ на текст.

ТЕСТ. ЦЕННОСТИ, НОРМИ, РАЦИОНАЛНОСТ

1. Какво зная?

Тук ще отговорите на 10 въпроса за разпознаване. Означете с кръгче правилния отговор.

1. Благата са:

- А) нужди и потребности
- Б) дарове от природата и човешки създания
- В) истини
- Г) илюзии

2. Ценностите са:

- А) знанието и мъдростта
- Б) доброто и красотата
- В) осъзнати блага, към които хората се стремят
- Г) цели за постигане

3. Кои са основните ценности на западната цивилизация?

- А) истина, добро, красотата
- Б) бог, свят, сътворение
- В) знание и мъдрост
- Г) човешкият живот

4. Попълнете:

Нормите и правилата внасят В определена общност, а някои са валидни за всички хора.-тите не признават различията в нормите, а-тите изключват универсалните норми. Истината е, че има и локални норми.

5. Кое не е вярно?

- А) Традициите са колективни ценности и навици на много хора.
- Б) Нормите важат, но невинаги се спазват.
- В) Всеки си има собствена традиция.
- Г) Фанатизмът е опасен за общуването между хората от различни култури.

5 ТЕКСТОВЕ ЗА СВОБОДАТА ОТ ИЗТОК И ЗАПАД

Древни източни и днешни западни текстове и истории

(Към урок 10 от учебника)

1. Лаоцзъ. „Даодъззин“

2. Джуангжоу. „Джуангзъ“

3. Дзен истории

4. Една съвременна градска история

Въвеждане

В урок 10 от учебника анализираме класически и съвременни текстове за свободата. Тук добавяме още интересни текстове от Далечния изток и Запада. Прочетете фрагментите внимателно и решете задачите.

1. Лаоцзъ. „Даодъззин“

2 Под небето Всеки вижда красотата като красота само защото има грозота.

Всеки познава доброто като добро само защото има зло.

3 Щом не величаеш нечий гарби – няма и свади.

Щом не трупаш съкровища – няма и обир.

Щом не виждаш примамливи неща, сърцето ти не се обърква.

13 Обичай света като самия себе си; тогава наистина ще можеш да се грижиш за всичко.

Лаоцзъ, „Даодъззин“, 1967
(прев. П. Димитров)

Задачи и въпроси за анализ

Напишете със свои думи какво казва мъдрецът в отговор на въпросите:

Строфа 2:

Как се проявяват красотата и доброто?

.....

Строфа 3:

Как да се освободим от злите изкушения?

.....

Строфа 13:

Какво ни издига до най-висша свобода?

.....

11 СВОБОДА, НОРМИ И ЧОВЕШКИ ЦЕЛИ

Контрол
и оценка

Тест

Тестът се състои от три групи Въпроси.

Въпроси и задачи

- 1. Какво зная? Въпроси за разпознаване.** В отговорите на тези въпроси трябва да разпознаете понятия, автори и концепции. Изберете верните отговори и попълнете.
- 2. Какво разбирам? Въпроси и задачи за разбиране.** Тук ще покажете вашето разбиране на формите на общуване. Дайте вашето решение на проблемите, описани във въпросите и задачите.
- 3. Каква е моята позиция? Задача за собствено решение.** Тук ще проверите вашето умение за анализ на текст.

ТЕСТ. СВОБОДА, НОРМИ И ЧОВЕШКИ ЦЕЛИ

1. Какво зная?

Тук ще отговорим на 10 въпроса за разпознаване. Означете с кръгче правилния отговор.

1. Попълнете:

Свободата е благо на живота и е ценност, специално изтъкната от цивилизация. Тя е избор на, за което поемаме..... Свободата е ценност наред с и..... В будизма и свободата не е такава ценност и не е разбрана като избор.

2. Кое е Вярно и кое – не?

- А) Причините водят до следствия при определени условия.
- Б) Случайно е онова, което можем да предвидим.
- В) Свободата е нещо неизбежно.
- Г) Да съм свободен, значи да съм отговорен.

3. Дилемите са:

- А) двойни твърдения
- Б) ситуации на алтернативен избор
- В) противоречия
- Г) безизходни ситуации

4. Попълнете:

Моралът (нравствеността) е нагласа и норма, поведение и ценност във всяка Той е в неписани и записани, откакто съществуват хората. е система от нравствени ценности, философия и наука за морала. В Европа пръв обърна философията към морала, а Аристотел разви учение за

5. Кое е Вярно и кое – не е?

- А) Моралните решения се вземат от властващите.
- Б) Емпатията включва състрадание.
- В) Общността избира вместо нас.
- Г) Уважението е зачитане на достойнството на другите.

12 КАК ОЦЕНЯВАМЕ КРАСОТАТА И ИЗКУСТВОТО

Игра-задача, Въпросник

(към урок 24 от учебника)

1. Любителство, изкуство и фалш: игра-задача

2. Моят Вкус и интереси: Въпросник

Въвеждане

По пирамидата на нивото на изпълнение, стила и жанра се изкачваме от най-непретенциозния любителски продукт, през масивните прояви на масовата култура, някои от които са наистина майсторски, през имитациите и кича (безвкусицата), до истинското изкуство, което надживява времето си.

1. Любителство, изкуство и фалш

Задача-игра

Опитайте се да подредите по степен на изпълнение (майсторство, изкуство) поредицата от примерни произведения и изпълнения. В лявата колонка напишете на кое място поставяте произведението (изпълнението), описано в дясната. Прибавете нещо интересно от своя опит.

	Любител певец изпълнява фолк парче на сватба.
	Ваш приятел разказва цветисто интересна случка на парти.
	Съученик рецитира стихотворение на Яворов в клас.
	Момиче от 10. клас рисува графити на стената на съседния блок.
	Фен на ЦСКА изписва лозунг на стената на подлеза.
	Ти рисуваш от натура сестра си.
	Филмът „11 клас“ (Гледали ли сте го? Има го в Youtube.)
	Палеолитна рисунка на бизон в атака на стената на пещера.
	Изпълнението на оперна звезда.
	Рап парче на Криско
	Симфония на Бетховен

Въпроси:

1. Кои от изброените продукти **не са изкуство**?

2. Какви са видовете **не-изкуство**?

3. По какво се отличава любителският продукт от кича?

15 АНАЛИЗ НА ХУДОЖЕСТВЕНО ПРОИЗВЕДЕНИЕ

Публично представяне и презентация

(към урок 30 от учебника)

1. Една рап шега: първият рап в света
2. Един български пърформанс от 2018 г.
3. „Сляпата Вайша“: Българска номинация за „Оскар“

Въвеждане

Днес развиваме уменията си за преценка на художествено произведение (или кич) с български случаи. Това може да стане във вид на писмен текст или публично представяне (презентация).

1. Една рап шега

Прочетете, чуйте и преценете дали това е изкуство или кич (безвкусица).

„Първият рап в света е... български и е от 1929 г.!”

Малко предистория

В началото на октомври 1929 г. Вестник „Македония“ пише:

Осведомяваме читателите си за предстоящ полет над Балканите на огромния въздушен кораб „Граф Цепелин“, построен предишната година и завършил наскоро първата си околосветска обиколка. Кацане няма да има и машината ще премине над България само ако времето позволява.

Дни преди полета, когато вече е сигурно, че Цепелинът ще лети над София, Главна дирекция на пощите разпространява следното интересно съобщение:

Главна Дирекция на пощите има сведения, че дирижабълът „Граф Цепелин“ при неговото пътуване за Румъния ще лети над София и ще пусне с парашут поща. Умолява се гражданството и административните власти, ако евентуално намерят чувала с пощата, да го приберат и го предадат веднага на Софийската централна пощенска станция или да уведомят последната по телефона где е оставен чувалът, за да прати да го приберат.

След 87 години песента по случая е извадена от праха и е провъзгласена за първото рап парче. Ето как:

– Холд’он, холд’он! (чува се гласът по микрофона на Еди Казасян). – Моля, Васко Громков и Васко Теслата да останат на местата си, мургавият американец с елегантния бял анцуг също, моля да седнете – не сте Ви!

И така... (следва малко „Бате Нику Кънчев напрежение“...) наградата за първи световен рап и номинацията за първи български рап отиват при Стоян Миленков за изпълнението в авторската му песен от 1929 г. – „Граф Цепелин над София“.

„Граф Цепелин над София“ в дует с Катя Миленкова

(повече позната като „Ах, Цепелина, от тука мина“) е създадена по повод преминаването на 16 октомври 1929 г. на най-големия немски дирижабъл „Граф Цепелин LZ 127“ над България. Това е в рамките на балканската му обиколка. Това старо парче е влетено като фон на изпълнение на Стоян Миленков.

Ето и оригинала:

16 КРАСОТА И ИЗКУСТВО

Контрол
и оценка

Тест

Тестът се състои от три групи въпроси.

Въпроси и задачи

1. **Какво зная? Въпроси за разпознаване.** В отговорите на тези въпроси трябва да разпознаете понятия, автори и концепции. Означете верните отговори и попълнете.
2. **Какво разбирам? Въпроси и задачи за разбиране.** Тук ще покажете вашето разбиране на формите на общуване. Дайте вашето решение на проблемите, описани във въпросите и задачите.
3. **Каква е моята позиция? Задача за собствено решение.** Тук ще проверите вашето умение за анализ на текст.

ТЕСТ. КРАСОТА И ИЗКУСТВО

1. Какво зная?

Тук ще отговорим на 10 въпроса за разпознаване. Означете с кръгче правилния отговор.

1. Попълнете:

Една от висшите ценности, издигнати от западните мислители наред с **истината** и **доброто**, е Наред с етиката във философията се развива **естетиката**. **Естетиката** е философия на и Тя изследва естетическите ценности: срещу безобразно, срещу низко, **комично** срещу Това са **естетически**, аналогични на етическите като добро и зло., дело на въображение и талант, пресъздава красотата и грамите на живота и създава **ценности**.

2. Как оценяваме художествени произведения?

- А) като ги харесваме или не
- Б) като дискутираме върху тях
- В) като развиваме своя естетически вкус
- Г) като четем написаното за тях

3. Попълнете:

Философите на изкуството изследват природата на и художественото За разлика от тях, критиците отделни произведения, школи и стилове е артефакт: предмет, символ или образ, създаден от хора. Авторът му е

4. Попълнете:

Изкуството, дело на безбройни известни и неизвестни творци, пресъздаваи създава **ценности**. Аристотел разбира изкуството като Той въвежда понятието, разтърсващо съпреживяване в трагедията. За Кант художественото произведение се харесва без Хьойзинха обяснява изкуството като

За да придобиеш знание, Всеки ден прибавяй по нещо.
За да придобиеш мъдрост, Всеки ден изхвърляй по нещо.

~ Лао Дзъ

